

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA SMULKIOJO IR VIDUTINIO VERSLO PLĖTRA

2010 m. gegužės 28 d. Nr. VA-P-20-12-10
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 2-ojo audito departamento direktorės Zitos Valatkienės
2008-08-04 pavedimą Nr. P2-20-12

Auditą atliko valstybiniai auditoriai:
Rita Buidovienė (grupės vadovė)
Liudvikas Smilgevičius
Laurynas Bilkis
Jolanta Dvinelytė

Auditas pradėtas 2009-10-22
Auditas baigtas 2010-05-28

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRAUKA

Smulkaus ir vidutinio verslo (toliau – SVV) reikšmė ir indėlis į šalies ūkį kasmet didėja. SVV subjektai yra mažos ir vidutinės įmonės, kurios Lietuvoje, kaip ir kitose ES šalyse, sudaro daugiau kaip 99 proc. visų šalies įmonių. Sėkminga SVV plėtra lemia sparčiau augantį bendrąjį vidaus produktą (BVP), daugiau surinktų mokesčių, didesnę užimtumą, socialinę gerovę ir saugumą.

Vykdydama valstybės politiką SVV srityje ir įgyvendindama krizės įveikimo plane numatytas priemones SVV plėtrai, Ūkio ministerija 2009 m. vasario mėn. parengė Ekonomikos skatinimo planą (ESP). Šiame plane numatyta parama verslui, verslo veiklos sąlygų palengvinimas ir jo skatinimas, finansavimo galimybių išplėtimas, socialinės įtampos visuomenėje mažinimas.

Audito tikslas - Įvertinti Ekonomikos skatinimo plano įtaką smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrai ir numatytų jos įgyvendinimo priemonių rezultatus. Iš ESP numatytų priemonių, didžiausią poveikį SVV plėtrai galėjo turėti Verslo finansavimo galimybių išplėtimo ir Verslo aplinkos gerinimo priemonės, todėl šio audito metu daugiausia dėmesio skyrėme šiose Ekonomikos skatinimo plano dalyse numatytoms priemonėms.

Rengiant Ekonomikos skatinimo planą, pagrindinė kliūtis verslo plėtrai buvo apyvartinių lėšų trūkumas ir sumažėjusios skolinimosi galimybės, todėl Ūkio ministerijos plane numatyta prioritetą – išplėsti verslo finansavimo galimybes – galima vertinti teigiamai. Pasirinktas vienas iš pagrindinių plano prioritetų – išsaugoti esamas darbo vietas, nėra tinkamiausias, nes esant pasaulinei ekonominei krizei SVV persiorientuoja, ir kai kurių darbo vietų išlaikymas tampa ekonomiškai nenaudingas. Didesnį ekonomikos atsigavimą užtikrintų naujų darbo vietų kūrimas. Šį prioritetą Ūkio ministerija numatė 2010 m. prioritetiniuose darbuose.

Ekonominio skatinimo plano įtaka 2009 m. darbo vietų išsaugojimui buvo minimali, nes plane numatytos priemonės nepajėgė sustabdyti spartaus nedarbo augimo Lietuvoje. Be to, Ūkio ministerija nenustatė vertinimo kriterijų, pagal kuriuos būtų galima įvertinti, kiek ir kokią įtaką darbo vietų išsaugojimui turės Ekonomikos skatinimo planas, o kiek darbo vietų bus išsaugota verslo pastangomis.

Lietuvos tikslas iki 2011 m. pabaigos nacionalinę administracinę naštą verslui sumažinti 30 proc. yra 5 proc. didesnis, o jo įgyvendinimo terminas vienais metais trumpesnis, nei reikalauja ES teisės aktai. Jeigu per 2010 m. nebus atliktas nacionalinės administracinės naštos verslui vertinimas, šis tikslas numatytu laiku gali būti nepasiektas. Mažinant administracinę (biurokratinę) naštą verslui įgyvendinta 22 proc. Biurokratinės naštos verslui mažinimo darbo grupės pateiktų siūlymų, todėl verslo aplinka keičiasi lėčiau, nei norėtų verslo subjektai.

Vykdytos Ekonomikos skatinimo plano priemonės neturėjo tokio poveikio Lietuvos ekonomikai, kuris būtų leidęs stabilizuoti 2009 m. pradžioje buvusį nedarbo lygį, įmonių bankrotų

skaičių, emigracijos srautą, nes šie rodikliai iki 2009 m. pabaigos gerokai išaugo, o veikiančių ir įregistruotų naujų ūkio subjektų skaičius, lyginant su 2008 m., sumažėjo.

2009 m. bankų skolinimo kreditų kiekis sumažėjo 5 mlrd. Lt, o plane numatytoms SVV lengvatinėms kreditavimo priemonėms Vyriausybė skyrė 0,2 mlrd. Lt, iš kurių rinką pasiekė 0,13 mlrd. Lt, todėl šių priemonių sukurta nauda negalėjo iš esmės pakeisti bendros ekonominės padėties Lietuvoje, nes ši Vyriausybės skirta suma sudarė tik 2,6 proc. nuo nurodytos sumažėjusios kreditų sumos.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė nepasiekė Ekonomikos skatinimo plane numatyto tikslo, kad lėšos per JEREMIE kontroliuojantįjį fondą nuo 2009 m. balandžio – gegužės mėn. pasiektų rinką ir pagerintų finansavimo prieinamumą mažoms ir vidutinėms įmonėms (2009-12-31 duomenimis, 725 mln. Lt laikomi Liuksemburge, Europos investicijų banke). Nors Ūkio ministerija, matydama pasaulinės finansinės krizės padarinius Lietuvos ūkiui, ėmėsi atitinkamų veiksmų, kad paspartintų JEREMIE kontroliuojančiojo fondo numatytą iki 1 mlrd. Lt (290 mln. EUR) lėšų naudojimą Lietuvoje, tačiau 2009 m. šio fondo numatytų priemonių įgyvendinti nepavyko.

Ūkio ministerija viešai skelbia ESP rezultatus, tačiau skelbiama informacija yra nepakankama, kad parodytų, kiek plano priemonių įgyvendinimui numatytų ir skirtų lėšų faktiškai pasiekė verslo subjektus.

Atsižvelgdami į tai kad LR Vyriausybė 2010 m. vasario mėn. vienu iš veiklos prioritetų 2010 patvirtino darbo vietų kūrimą, nedarbo mažinimą ir ekonomikos skatinimą bei numatė šio prioriteto strateginį tikslą – realiai skatinti ūkio atsigavimą ir padėti pamatus ilgalaikiam augimui, Ūkio ministerijai rekomendavome numatyti konkrečias verslumo ir ekonominio skatinimo priemones ir nustatyti kriterijus, pagal kuriuos būtų vertinamas numatytų priemonių vykdymas, parengti stebėsenos ir kontrolės sistemą, užtikrinančią priemonių vykdymo rezultatų pagrįstumą ir viešumą. Ūkio ministerijai pasiūlėme viešai pateikti visuomenei Ekonominio skatinimo plano įgyvendinimo rezultatus atskirai pagal plano dalis ir pagal konkretų laikotarpį bei informaciją apie priemonėms skirtas ir faktiškai panaudotas lėšas.